

คำนำ

นายพงศ์โพยม วาศภูติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย
บรรยายพิเศษ แก่นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง
(นปส.) รุ่นที่ 51 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2550 ณ ห้องประชุม 1
ชั้น 5 อาคารสถาบันดำรงราชานุภาพ โดยบรรยายถึงแนว
ทางการทำงาน ประสบการณ์ในชีวิต ธรรมะ และหลักคิดในการ
ดำเนินชีวิต

สถาบันดำรงราชานุภาพ จึงได้จัดทำ “เอกสาร
ความรู้ สดร.” ฉบับที่ 20/ปีงบประมาณ 2550 เรื่อง “ประวัติชีวิต
และข้อคิดจากปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายพงศ์โพยม วาศภูติ)”
เพื่อแจกจ่าย เผยแพร่ ให้ข้าราชการในสังกัดกระทรวง
มหาดไทย ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติ
ราชการและในการดำเนินชีวิต ต่อไป

เอกสารความรู้ สดร. ฉบับนี้ นำลงเผยแพร่ทางเว็บไซต์
ของสถาบันดำรงราชานุภาพ (www.stabundamrong.go.th) ด้วย

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
กันยายน 2550

คณะผู้จัดทำ “เอกสารความรู้ สดร.”

บรรณาธิการบริหาร

นายชยาวุธ จันทร

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายสงวน ธีระกุล

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางณิษฐา แสงวทอง

นางรัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์

นางจรัญญา ศรีไพร

น.ส.ทัศนีย์ ชัยศรี

ศิลปินกรรม/จัดทำรูปเล่ม

น.ส.อัฉนา เตชะพันธุ์

นางเพียงเพ็ญ โกศะโยดม

นายทิพย์ แก้วพันธุ์ทอง

ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

โทร. 0-2221- 5958 , 50557 (สื่อสาร สป.มท.)

“บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในเอกสารความรู้ สดร. เป็นวรรณกรรมของ
ผู้เขียนโดยเฉพาะ สถาบันดำรงราชานุภาพ และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

ประวัติชีวิตและข้อคิด จากปลัดกระทรวงกระทรวงมหาดไทย (นายพงศ์ไพยม วาศภูติ)*

กล่าวนำ

ตั้งแต่เป็นเด็กจนถึงปัจจุบัน ได้เจอธรรมะหรือหลักคิด ในการดำเนินชีวิตอะไรมาบ้าง ผมจะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อให้ท่านจะได้เก็บไปพิจารณาดู ถ้าเห็นด้วยก็ทำตาม ถ้าไม่เห็นด้วยก็ทิ้งไป หรือเก็บไว้ระดับความรู้ ในระหว่างที่พูดก็ลอง เปรียบเทียบกับตัวเราดู ซึ่งแต่ละคนก็คงไม่เหมือนกัน

* นางรัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ส่วนพัฒนา และบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย เรียบเรียงจากคำบรรยายพิเศษของปลัดกระทรวง มหาดไทย (นายพงศ์ไพยม วาศภูติ) แก่นักศึกษาหลักสูตรนักปกรอง ระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 51 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2550 ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 5 อาคารสถาบันดำรงราชานุภาพ

ผมเกิดในครอบครัวของข้าราชการระดับกลาง คุณพ่อ เกษียณเมื่อเป็นระดับหัวหน้ากอง ในสำนักงานเลขานุการ รัฐมนตรี กระทรวงเกษตร ท่านเรียนจบชั้น ม.8 ที่โรงเรียน เซนต์คาเบรียล ไม่ได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งใน สมัยก่อน จบ ม. 8 ก็สามารถทำงานได้แล้ว โดยเป็นข้าราชการ กระทรวงเกษตร ที่โตเต้ามาตั้งแต่ชั้นจัตวา ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก และต่อมาสอบได้เป็นหัวหน้ากอง ซึ่งเท่ากับหัวหน้าสำนักงาน เลขานุการรัฐมนตรี

สิ่งที่ได้ในวัยเด็ก

ผมเรียน ป.1 ที่ โรงเรียนพันธะศึกษา ครอบครัวเราเป็น ครอบครัวที่มีความสุขพอสมควร คุณแม่จะตีเก่งและจะคอย กำราบ ก็ทำให้กลัวพ่อแม่ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ได้มาตั้งแต่เด็ก แม่ จะบอกว่าถ้าทำชั่ว โดนตีต้องเป็นคนชั่วแน่นอน เพราะฉะนั้น ต้องดี จะได้กลายเป็นคนดี

ที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียลก็เช่นเดียวกัน จะมีความเข้มงวด เช่น ทิ้งขยะ จะมีคนจดเลขประจำตัว เพราะฉะนั้นสิ่งหนึ่งที่ได้มาก็คือ ความกลัวที่จะถูกจับเมื่อทิ้งขยะ ความกลัวนี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมา เมื่อทำอะไรผิดก็จะกลัวคนจะจับได้ ดังนั้นในการทำงานก็มีความระมัดระวังในเรื่องความผิดความถูกพอสมควร อะไรที่ผิดก็ไม่กล้าจะทำ เว้นแต่ไม่รู้ หรือโง่เขลาเบาปัญญา ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

สิ่งที่ได้ในวัยเด็กอีกอย่างหนึ่ง ก็คือการอ่านหนังสือ จะชอบอ่านหนังสือพิมพ์มาตั้งแต่เล็ก ซึ่งสิ่งที่จะได้เพิ่มมาคือมีความรู้รอบตัว เมื่อสมัยก่อนมีวิทยุ ไม่มีทีวี ก็จะมีนั่งฟังข่าว ฟังละคร

ผมมีน้องแต่แยกกันอยู่ที่ต่างจังหวัด วันหยุดของผมจะเป็นวันหยุดสัปดาห์และวันอาทิตย์ จะเหงามากเมื่อต้องอยู่บ้านคนเดียว เพราะบ้านผมเป็นบ้านโบราณไม้สักหลังใหญ่ 2 ชั้น มีห้องประมาณ 40 ห้อง ปลูกบนที่ดินของทรัพย์สินส่วน

พระมหากษัตริย์ เนื้อที่ 1 ไร่ บางครั้งจะเล่นชอนหากับคนรับใช้ บางครั้งเบื่อก็จะเล่นคนเดียว จึงทำให้มีจินตนาการไปอีกแบบ เพราะต้องคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะเล่นคนเดียวให้สนุกได้ ซึ่งจะต้องใช้จินตนาการและการสมมุติมาก จึงทำให้เป็นคนที่มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม

การเรียนดีเป็นสิ่งจำเป็น

ครั้งโตขึ้น เรียนหนังสือที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล 10 ปี ไม่เคยตก แต่จะมีนิสัยไม่ดีอย่างหนึ่ง คือแทนที่จะท่องหนังสือก็จะใช้ย่อความแทน ต่อมา เมื่อครั้งสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาได้ จึงเลิกพฤติกรรมเช่นนี้ และกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีขึ้น

เมื่อสอบเข้าคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ที่ 5 ทำเวลาเรียนให้ครบ ไม่ต้องตั้งใจมาก ตกเย็นก็เล่นกีฬา เมื่อถึงเวลาสอบก็จะอดหลับอดนอนและทุ้มเทหน่อย มีความขยันเป็นช่วงๆ แต่ก็สามารถสอบได้เกียรตินิยมอันดับ 2 และ

สอบได้ที่ 3 ของแผนกปกครอง ที่พูดอย่างนี้จะชี้ให้เห็นว่า การเรียนดีเป็นสิ่งจำเป็น และยืนยันว่าผมเป็นคนเรียนดี รู้วิธีการเอาตัวรอด และทำอย่างไรจะสอบให้ได้คะแนนดี ชีวิต การเรียนหนังสือก็จะได้เพื่อนและสังคมดีๆ เพื่อนที่ไม่ดีก็มีอยู่ บ้างแต่ส่วนมากเพื่อนๆ จะดี

ต้องเป็นต้นไม้ใหญ่ในกระถางเล็ก

เมื่อจบมหาวิทยาลัย ก็เป็นวัยทำงาน เป็นหัวเลี้ยว หัวต่อ เป็นจังหวัดที่กระทรวงมหาดไทยเรียกมาทำงานเป็น ลูกจ้างวิสามัญก่อนสอบคัดเลือก กล่าวคือมีตำแหน่งว่าง มีเงิน แต่ยังไม่เปิดสอบ ซึ่งในปัจจุบันจะเป็นในลักษณะ ของพนักงานราชการ และได้สอบเป็นข้าราชการพร้อมกับ คุณหยาดทิพย์ สุนทรสารทูล และโชคดีได้มาอยู่ที่กองการ เจ้าหน้าที่ มีหัวหน้าแผนกชื่อนายผัน จันทรปาน ท่านสอนไว้ ดีว่า เราจะต้องเป็นต้นไม้ใหญ่ในกระถางเล็ก รากของเรา

จะต้องทำให้กระถางแตก กระถางเล็ก เราอย่าไปเล็กตาม กระถาง เราจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของเรา

ผมสังเกตว่า คุณผันฯ มีความเก่งและรอบรู้มาก เป็น ลูกกำนัน อำเภอจะนะ เป็นคนเรียนเก่ง ต่อมาได้ทุนมาเรียนที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่จังหวัดสงขลา ท่านได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อเรียนที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พักอาศัยอยู่หอพักที่บางลำพู อาหารที่ไฝฝืนอยากจะกินที่สุดในชีวิตก็คือไข่เจียวโปะบนข้าว ร้อนๆ ซึ่งก็ได้กินบ้างไม่ได้กินบ้าง มีหลายมื้อที่ต้องกินน้ำก็อก เพราะคุณพ่อส่งเงินมาไม่ทัน จึงต้องอดมื้อกินมื้อเหมือนกัน

ต่อมาเมื่อท่านเจริญก้าวหน้าขึ้นมา เพื่อนๆ จึงสงสัยว่า ตอนเรียนหนังสือไม่เห็นมีอะไร ทำไม่ได้ดีมาได้ ท่านจึงบอกว่า ไม่ได้ทำงานกับเพื่อน แต่ทำงานกับคนอื่น เพราะฉะนั้น เพื่อน จึงไม่รู้ว่าศักยภาพของเราเป็นอย่างไร ทำให้ผมได้เกรดเล็ก เกรดน้อยจากท่าน

ตัวจะดูดีกว่าชื่อ ความรู้ดูดีกว่าที่เห็น

ท่านเล่าให้ฟังถึงวิธีการทำงานว่า ความที่ท่านมีหน้ามูฟูนี่เป็นสิ่งที่เด่นชัดของท่าน กล่าวคือ คนเราถ้าเห็นหน้าก็จะประเมินค่า ดูท่าทางบ้านนอก ไม่ได้เรื่องได้ราว แถมเมื่อเป็นเด็กก็ยังเป็นนักมวยด้วย แต่เมื่อพูดคุยด้วยก็จะเห็นว่ามีความรู้ดี ทำให้ดูสูงขึ้นกว่าปกติ ชื่อผันก็ได้เปรียบ คือคนชื่อผันน่าจะต้องมีผมหยอกทรงดอกกระท่อม แต่เมื่อพบก็ไม่ใช่ ตัวจะดูดีกว่าชื่อ ความรู้ดูดีกว่าที่เห็น ท่านได้สอนผมหลายอย่าง

ถ้าเราตั้งใจเรียน ก็จะสามารถได้ดี

เมื่อผมทำงานได้ประมาณ 1 ปี สามารถสอบเข้าเรียนต่อที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้ที่ 1 ในโควตาของกระทรวงมหาดไทย สืบเนื่องจากเมื่อครั้งที่เรียนระดับปริญญาตรี ก็จะมีแก๊งตอไนใกล้จะจบมหาวิทยาลัย ได้คะแนน Top ของห้อง เมื่ออาจารย์ประกาศชื่อ เพื่อนๆ ก็โห่กัน

เพราะไม่มีใครนึกว่าจะได้ จึงทำให้นึกว่าถ้าเราตั้งใจเรียนก็สามารถเรียนได้ดี สอบได้ที่หนึ่งในรุ่น และได้เกียรตินิยม เมื่อมาเรียนที่นิด้าก็สบาย

ยังมีโอกาส ต้องอย่ายอมแพ้

เมื่อเรียนจบจากนิด้า กลับมาทำงาน ได้เป็นหัวหน้าแผนกบรรจุแต่งตั้ง และมีโอกาสสอบเข้าโรงเรียนนายอำเภอ ซึ่งสอบได้ที่ 1 ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงที่เข้าสอบในครั้งนั้น ผมไปชวนคนอื่นดูหนังสือ ทุกคนก็ติดงานกันหมด จึงต้องดูหนังสือคนเดียว แต่คนเราต้องยอมรับว่า ต้องอาศัยโชค เนื่องจากผมไม่เคยเป็นปลัด อำเภอ แล้วจะทำอย่างไรจึงจะสอบเข้าโรงเรียนนายอำเภอได้ จึงเลือกดูเฉพาะเรื่องบัตรประจำตัวประชาชน งานทะเบียน และสัตว์พาหนะ ดูเพียง 3 อย่าง แต่เผอิญออกใน 3 อย่างนี้ ซึ่งนับว่าเป็นโชคดี

แต่มีเรื่องหนึ่งที่อยากฝากไว้คือ มีข้อสอบภาคเข้า 3 ข้อ เวลา 3 ชั่วโมง ภาคบ่าย 3 ข้อ เวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งพอทำได้

และมีข้อสอบอยู่ข้อหนึ่งที่ได้รับคำชมเชยจากท่านอธิบดีดำรงสุนทรสารทูล คำถามคือ ที่มีผู้กล่าวว่าตำบลหมู่บ้านเป็นจุดแตกหักของการต่อสู้แย่งชิงประชาชนในสงครามต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ท่านเข้าใจว่าอย่างไร (ขณะนั้น พ.ศ. 2521) ผมจะเข้าใจอะไร เพราะผมอยู่กรุงเทพฯ ผมเขียนอธิบายไป 2 เล่ม มากกว่าคนอื่นในห้อง จึงได้รับคำชมเชย

แต่เมื่อถึงภาคบ่าย มีข้อสอบข้อหนึ่งในสามข้อ ถามว่าการทำงานในภาวะจำกัด ท่านเข้าใจว่าอย่างไร เรื่องนี้มีคนบอกว่าจะออก ผมจึงไปถามคนกรมการปกครอง แต่ไม่มีใครอยากบอก ก็นึกว่าคงไม่ออก แต่ก็ออก ผมทำข้อสอบไป 2 ข้อ เหลือเวลาอีก 15 นาที คิดว่าจะไม่ทำข้อนั้นแล้วเพราะไม่รู้จะตอบอะไร และคิดว่าคงจะสอบตก ถึงตกก็ไม่มีไร ก็อยู่ สบ.ต่อไป แต่มานึกละเอียดใจว่าจะเสียชื่อเกียรตินิยม และด้วยความที่เรียนโรงเรียนเตรียมอุดมมา ได้รับการสั่งสอนว่าห้ามออกจากห้องสอบถ้ายังไม่หมดเวลา จึงได้กลับมาดูข้อสอบ

ข้อนั้นอีกครั้งหนึ่ง และมานึกว่าเราก็เรียนรัฐประศาสนศาสตร์มา จึงใช้เวลาในการเขียน Outline ประมาณ 5 นาที และเขียน 10 นาที

ผมคิดว่าข้อสอบข้อนี้เป็นวิกฤติในชีวิตของผม ถ้าไม่ทำข้อสอบ อย่างที่ตอนแรกได้ตัดสินใจว่าไม่ทำ และถ้าผมยังเชื่อในการตัดสินใจครั้งที่ 1 ของผม ผมก็คงไม่ได้นั่งตรงนี้ ซึ่งเป็นอะไรที่ไม่น่าเชื่อ ถ้าเขียนเพียง 5 ข้อ ผมอาจสอบตก เพราะอย่างน้อยข้อสอบข้อนี้อาจได้คะแนนน้อยแต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้คะแนนเลย

เพราะฉะนั้น ในการตัดสินใจในชีวิตของเรา บางครั้งท่านต้องอย่ายอมแพ้ don't give up ให้พยายามสู้ต่อไป และเมื่อเข้ามาทำงาน เราก็ได้เรียนรู้ไปเรื่อยๆ ของอะไรที่เราคิดว่าไม่ดี มันอาจจะดีก็ได้

ใช้หิริโอตตัปปะ แยกถูกแยกผิด

หลักยึดตั้งแต่เรียนหนังสือ คือ **“จะทำในสิ่งที่ควรทำ และจะไม่ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ”** ถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ก็ใช้หิริโอตตัปปะในตัวของแต่ละคน คือความละอายต่อบาป และความรู้ผิดชอบชั่วดีที่อยู่ในตัวเรา เช่น น้ำส้มกับเหล้า เราบอกได้หรือไม่ว่าสิ่งใดควรกินและสิ่งใดไม่ควรกิน ก็สามารถบอกได้อยู่แล้วว่าต้องกินน้ำส้ม

พระพยอม กัลยาโณ ท่านบอกว่าลองเอาเหล้ากับนมไปให้สุนัขกิน ท่านคิดว่าสุนัขจะกินอะไร ในโลกแห่งความเป็นจริงบางครั้งเราก็ต้องกินเหล้าบ้าง แต่ให้รู้ว่ามันไม่ดี ไม่ใช่ยังคิดว่ามันดีกว่าน้ำส้มอีก ถ้าอย่างนี้จะไปไม่รอด

เพราะฉะนั้น **แน่นอนในชีวิตความเป็นจริง เราจะทำได้ตลอดคงไม่ได้ แต่เมื่อใดที่เราทำไม่ดี ก็ขอให้รู้ว่ามันไม่ดี แล้วรีบเลิกและกลับไปสู่วิถีแนวทางที่ถูกต้อง**

บางคนไปในแนวทางที่ไม่ถูกแล้วก็ยังไม่รู้ตัว ตรงนี้แหละที่อันตรายกับชีวิตของเรา

“ตัวกู ไม่ใช่ของกู”

ถามว่าธรรมะประจำใจของผมคืออะไร ผมชอบที่ท่านพุทธทาสตอบเรื่องหนึ่ง คือมีคนถามว่า อยากรู้ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ แล้วย่อเหลือประโยคเดียวได้หรือไม่ ซึ่งพระพุทธเจ้าบอกว่าได้ **“สัพเพ ธรรมมา นาลัง อภินเวสาย”** คือ **“ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น”** ที่ตรงกับที่ท่านพุทธทาสสอนว่า **“ตัวกูไม่ใช่ของกู”**

สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ถ้าไม่ยึดมั่นถือมั่นก็จะมีทุกข์ เราอยู่ไป คิดถึงสิ่งนอกตัว ขนาดตัวเราเอง เรายังบังคับไม่ได้ แล้วเราจะไปบังคับอะไรนอกตัว ถ้าเราคิดว่าทั้งหลายในโลกเป็นสิ่งสมมุติ ตัวผมเองปีหน้าก็เกษียณแล้ว หลักง่ายๆ ในการดำเนินชีวิต **“ท่านทำในสิ่งที่ควรทำและหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ควรทำ”** เมื่อใดที่ไปทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ท่านก็รีบออกมา

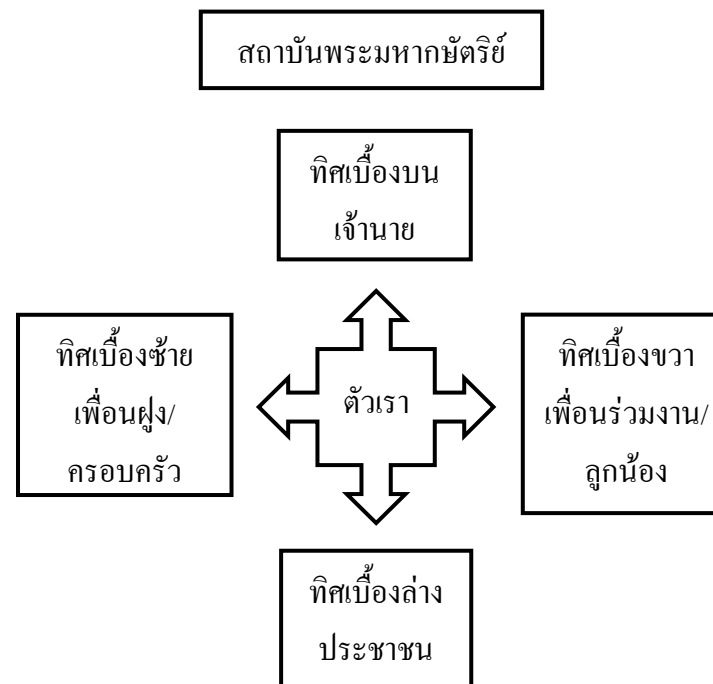
อาจต้องเดินเลี้ยวๆ บ้าง แต่ให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง

ผมจำได้อย่างหนึ่งตอนที่เรียนอยู่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 4 มีปัจฉิมนิเทศ การอบรมครั้งสุดท้าย ไปต่างจังหวัดและเชิญรุ่นพี่มาบรรยาย มีรุ่นพี่ที่เป็นนายอำเภอทำมวงบอกว่า เมื่อเราเป็นเด็กเรามีอุดมการณ์ แต่เมื่อเราทำงานแล้วอย่าให้อุดมการณ์หายไป ซึ่งเหมือนกับว่าให้อุดมการณ์นั้นเป็น **ดาวส่องทางของเรา** ว่าเราจะต้องไปทิศนี้ แต่เมื่อไปเจอต้นไม้หรือภูเขาที่ไม่ต้องถึงขนาดชนต้นไม้ ก็ต้องหลบบ้างหรือออกนอกทางบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในทิศทางนี้ ถ้าเขาไม่ชอบเราก็หลบบ้าง แต่อย่าถึงขนาดว่าจะไปได้กลับไปเหนือ ให้ไปในทิศที่เป็นอุดมการณ์ของเรา คือเพื่อให้ นายสบายใจ ให้ประชาชนสบายใจ ให้ผู้ร่วมงานสบายใจ ก็อาจจะเดินเลี้ยวๆ บ้าง แต่อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง อย่าถึงกับหลงเหวไปกันคนละทาง

4 ทิศ

ในชีวิตของเรา เราต้องเจออะไร มาดูว่าทิศต่างๆ มีอะไรบ้าง

ทิศเบื้องบน : สถาบันพระมหากษัตริย์

เมื่อพูดถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ ผมจะมีความผูกพันมาก เพราะบรรพบุรุษของผมคือรัชกาลที่ 4 สายกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ท่านมีลูก 2 - 3 องค์ แยกสายออกมา สายหนึ่งคือสายท่านพลากร สุวรรณรัฐ อีกสายคือสายของคุณยายผมลงมา จึงมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ คุณทวดคุณปู่ คุณพ่อรับราชการ ดังนั้นนามสกุลวาศภูติ ก็อยู่ในวังเยอะ

และต่อไปได้รู้ความประทับใจเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

เมื่อตอนเด็กๆ อ่านหนังสือพิมพ์ทราบว่าในหลวงจะมาเปลี่ยนเครื่องทรงพระแก้วมรกต ซึ่งมีเครื่องทรง 3 ฤดู วิธีการคือ เมื่อในหลวงถอดเครื่องทรงของพระแก้วมรกตแล้ว จะทรงเอาผ้าบางๆ ชุบน้ำเช็ดองค์พระแก้วมรกต แล้วนำผ้าที่เช็ดมาทำเป็นน้ำมนต์ และทรงพระสุหร่ายเมื่อเสด็จออกมาพบประชาชน ผมก็จะถือโอกาสไปรับสุหร่ายปีละครั้ง และถ้ามี

โอกาสก็จะแอบจับพระบาท ซึ่งเป็นความจงรักภักดีที่อยู่ในใจมานานแล้ว

นอกจากนี้ ก็จะไปดูในหลวงเสด็จฯ ทางชลมารค ทุกวันนี้ก็กราบไหว้ เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน ถือเป็นบุญเป็นกุศล เพราะฉะนั้นเรื่องความจงรักภักดีนั้นเกินร้อย ทำให้เป็นอานิสงส์ส่งผลมา ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดยาก

เมื่ออยู่นราธิวาส ก็ได้รับใช้เบื้องยุคลบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และบรมราชวงศ์ ผมสอนภรรยาเสมอว่าเรามีหน้าที่รับใช้ จงรักภักดี เราไม่มีหน้าที่ตีเสมอเป็นอันขาด

เจ้านาย

เรื่องเจ้านาย ก็ตามสมควร ไม่มาก ค่อนข้างจะน้อย ผมมีความเชื่อว่าระบบราชการนี้ส่งต่อกัน อย่าคิดว่านายย้ายคนเดียว ลูกน้องก็มีการส่งต่อเช่นกัน ไม่ใช่รับส่งเฉพาะตัว

หนังสือเท่านั้น เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ย้ายมา
อยุธยา พวกอยุธยา ก็มีหน้าที่ดูแลนายที่มา ซึ่งนายก็ต้องเข้าใจ
ไม่ต้องเรียกร้องความจงรักภักดีจากนครพนมอีกต่อไป เพราะ
เขาหมดหน้าที่แล้ว เขาก็ต้องไปดูแลนายใหม่ หรือผู้ว่าฯ ใหม่

แต่ก็มีหลายคนเขาตามดูแล มีนายอำเภอบางคนเมื่อ
เข้ากรุงเทพฯ แล้วแทบจะไม่ได้อยู่กับลูกกับเมีย จะตระเวนไป
เยี่ยมตามบ้านนาย ไม่ได้นำของฝากที่แพงอะไรไปให้ เช่น ถ้า
มาจากจังหวัดบุรีรัมย์ ก็จะไปเอาข้าวหอมมะลิมาฝาก ถ้ามว่าทำ
ทำไม ได้รับคำตอบว่า รดน้ำก็ต้องรดหลายวัด ซื่อลอตเตอรีก็
ต้องซื้อหลายใบ จึงจะมีโอกาสถูก ซึ่งก็เป็นความจริง ส่วนใหญ่
ก็จะได้ดี เพราะบังเอิญนายที่ไปรดน้ำไว้เกิดเป็นใหญ่เป็นโต
หรือลอตเตอรีที่ซื้อไว้เกิดถูกขึ้นมา **สำหรับคนไทย เรื่อง
เอ็นดูนั้นหนีไม่พ้น**

นายบางคนก็ดีนายบางคนก็ไม่ดี หรือบางคนก็กลางๆ
ดีบ้างไม่ดีบ้าง ก็พยายามเสิร์ฟเท่าที่เหมาะสม ผมไม่อยากให้

พวกเราไปใช้ชีวิตทั้งหมดเพื่อนาย ตัวอย่างเช่น ปลัดอำเภอ 2 คน
ทำงานดีทั้งคู่ แต่อีกคนหนึ่งวันเสาร์อาทิตย์ ไปดูแลเอาใจใส่
ในเรื่องความเป็นอยู่ของเจ้านาย หรือออกพื้นที่กับเจ้านายใน
วันหยุด ถ้าบังเอิญ 2 ชั้น มีอยู่เพียง 1 อัตรา ท่านคิดว่าจะให้ใคร
ถ้าท่านเป็นนายอำเภอ ซึ่งก็เป็นการลงทุนกันคนละแบบ ที่เล่า
ให้ฟังจะให้เห็นว่าการได้ดีนั้นมีหลายประเภท แต่บางคนไม่ได้ทำ
อะไรก็ได้ดี อย่างเช่นตัวผม บ้านอธิบดีอยู่ที่ไหนผมก็เฝ้ารู้จัก

ทิศเบื้องขวา : เพื่อนร่วมงาน

เรื่องเพื่อนร่วมงาน แสดงการมีน้ำใจและไม่เหยียบย่ำ
เพื่อน การกีดกันเพื่อนไม่ให้ใกล้เจ้านายเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ วัน
หนึ่งเขาอาจจะมาช่วยเราอย่างที่เราช่วยราชสีห์ก็เป็นได้ ดังนั้น
เราต้องทำดีกับทุกคนไว้

อย่ามองเพื่อนร่วมงานหรือคนรอบข้างว่าไม่มีค่า ทุกคน
มีราคาของตัวเองทั้งนั้น มีเส้น มีสาย เช่น เจ้าหน้าที่ปกครอง

เล็กๆ อาจจะเป็นหลานของเศรษฐี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อาจจะมาเป็นรัฐมนตรีก็เป็นได้

ชีวิตการเป็นเพื่อนฝูงนั้นสำคัญ เป็นสิ่งที่เราต้องหาไว้ อย่าไปคิดว่าเราเก่ง ไม่ต้องแคร่เพื่อน

ลูกน้อง

เราต้องไม่เอาเปรียบลูกน้อง ต้องดูแล ผมกล้าพูดว่า เมื่อผมเป็นนายอำเภอ เป็นผู้ว่าฯ ผมบอกให้ลูกน้องเบิกทุกบาททุกสตางค์ ที่ให้เขาไปทำงานโดยไม่ต้องมีใบเสร็จ ใช้เท่าไรจ่ายให้หมด ผมจะสอนลูกน้องว่า การรับราชการคงไม่ได้กำไร แต่อย่าให้ขาดทุน

ในขณะนี้ ก็ยังมีผู้ว่าฯ บางคนที่ใช้วิธีการเก่าๆ อยู่ คือชอบใช้หัวหน้าสำนักงานจังหวัด และนายอำเภอ แต่ไม่พูดเรื่องเงิน ซึ่งมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดบางคนบ่นว่า ผู้ว่าฯ ใช้งาน

แต่ไม่พูดเรื่องเงิน ไปหาเอาเอง จะว่าไม่ให้ก็ไม่ใช่ แต่ทำเฉยๆ ลูกน้องก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร จะเบิกหรือไม่เบิกดี

รับราชการมา 35 ปี ไม่เคยขอเงินใคร

เรื่องขอเงินของใครๆ ก็ขอมาได้ แต่สิ่งหนึ่งที่กล้าพูดและไปเอาใครก็ได้มายืนยันว่าเคยได้ยินคำพูดนี้ออกจากปากผมหรือไม่ **ในชีวิตผมที่เคยรับราชการมาประมาณ 35 ปี ไม่เคยขอเงินใคร คำหนึ่งที่ถือมาก ๆ คือจะไม่เอ่ยขอเงินออกจากปากผม** ไม่ว่าจะขอเจ้าแก้ว ผู้รับเหมา หรือเรื่องเปอร์เซ็นต์ก็ตาม แต่ถ้ามีใครเอาเงินมาให้เนื่องจากกิจการมีกำไร หรืออะไรก็ตาม จะให้เสมียนตราดำเนินการให้ถูกต้องเป็นเรื่องเป็นราว แต่ประเภทที่บอกว่า “เท่าไร” ไม่มีแน่นอนกล้าทำ

ผมเป็นคนโชคดี ในชีวิตยังไม่เคยที่เงินหมดเกลี้ยงไม่เหลือสักบาท เงินไม่เคยขาดมือ แต่ก็ไม่ได้ร่ำรวยอะไร และยัง

โชคดีที่ไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสิน หรือต้องหยิบยืมใคร จึงอยากจะขอฝากเรื่องนี้ไว้

ทิศเบื้องซ้าย : ครอบครัว

เรื่องชีวิตส่วนตัว บุพการีเป็นเรื่องที่เราจะต้องดูแล แต่ผมคิดว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ พ่อแม่ต้องดูแลลูกเพื่อจะสืบเชื้อสายต่อไป สัตว์ก็ต้องดูแลลูกมัน แต่เมื่อถึงเวลามันก็จะไปปล่อยให้ลูกช่วยตัวเอง เพราะฉะนั้น การดูแลของพ่อแม่เรา ภรรยาเรา ไปยังลูกนั้นก็ เป็นธรรมชาติ แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นหน้าที่อย่างเดียว ไม่ต้องตอบแทนคุณ

เรื่องชีวิตคู่ หรือคู่สมรส ผมเชื่อตามคาลิล ยิบราน นักปราชญ์ชาวตุรกี ที่บอกว่าชีวิตแต่งงานเหมือนการปลูกต้นไม้ 2 ต้น ซึ่งควรจะมีระยะห่าง เพื่อให้แต่ละต้นเติบโตขึ้นได้ตามธรรมชาติ ไม่ต้องแคระแกร็นอยู่ภายใต้ต้นใดต้นหนึ่ง ให้สายลมได้พัดผ่านระหว่างกิ่งไม้ และแสงแดดได้ลอดส่องลงมาไม่ให้มืด

ผมมีชีวิตเป็นตัวของตัวเอง ภรรยาก็มีของเขาเอง และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ไม่ใช่ว่าต้องพึ่งพาแต่ละฝ่ายจนเกินไป

ผมแต่งงานตอนเป็นนายอำเภออยู่นครพนม ภรรยาอยู่กรุงเทพฯ เดือนหนึ่งจึงจะได้เจอกัน และต่อมาอีก 5 – 6 ปี จึงได้ย้ายมาอยู่ด้วยกัน โดยมาเป็นหัวหน้าแผนก กองอัตรากำลัง มีท่านไพโรจน์ พรหมสาส์น เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผมไปกินเหล้ากับเพื่อน เมื่อกลับบ้านเมียต่อว่า ว่าทำไมไม่บอก ผมจึงบอกว่าลืม แล้วก็เฉยไป เมียก็จะทำอย่างนี้ 2-3 ครั้ง ต่อมาเขาก็เบื่อไปเองและไม่ถามอีก ตั้งแต่นั้นมาใครอยากทำอะไรทำ ใครอยากจะไปไหนก็ไป ไม่ต้องเป็นห่วงกันมาก โตะ ด้วยกันแล้ว

ชีวิตคู่ของผม จะให้เกิดริตซึ่งกันและกัน และเป็นตัวของตัวเองพอสมควร ลูกๆ ก็เป็นตัวของตัวเองเช่นเดียวกัน ลูกพ่อแม่เดียวกัน แต่นิสัยไม่เหมือนกัน คนหนึ่งเก็บตัว คนหนึ่งเปิดตัว ผมเชื่อว่าชีวิตของคนนี้นับถือศาสนาพุทธ เราก็เชื่อเรื่องของกรรมเก่า “บุญทำ กรรมแต่ง” แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าใน

ชาตินี้ไม่ต้องทำอะไร ต้องทำความดีเพื่อให้บุญทำกรรมแต่ง ชาติหน้าจะได้ดีขึ้น

ทิศเบื้องล่าง : ประชาชน

อยากให้พวกเราศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีของภาคเอกชนและประชาชนให้ดี บุคคลเหล่านี้อย่าไปเห็นว่าเขาอยู่ห้องแถวแล้วจะไม่มีคุณค่า พยายามดีกับทุกคนไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มาร้องทุกข์ ร้องเรียน ท่านก็ต้องแยกแยะ จะต้องจัดลำดับความสำคัญ เรื่องใดด่วน ไม่ด่วน เรื่องใดจะต้องส่งคนไปดูอย่างเร่งด่วน ต้องรีบดำเนินการโดยทันที

อย่าสะสมมาก รักมาก เกลียตมาก หรือหวัง มากเกินไป

เราต้องมีความใฝ่ดี เมื่อสมัยเป็นเด็ก นอกจากนิสัยส่วนตัวชอบอ่านหนังสือพิมพ์แล้ว ยังเป็นคนที่ชอบหาความรู้

รอบตัว และชอบความเป็นธรรม ผมมีความประทับใจจากการอ่านหนังสือการ์ตูนฝรั่งที่แปลเป็นภาษาไทย เป็นเรื่องความขบถ นายอำเภอจับผู้ร้าย ก็เลยได้มาเป็นนายอำเภอ

ชีวิตของเรา เราสามารถประทับใจประทับใจได้ในทางที่ถูกที่ควร ส่วนจะได้ดิบได้ดี บางทีก็อธิบายยาก บางทีก็อธิบายไม่ได้ ซึ่งเป็นจังหวะชีวิตของพวกเรา ตัวอย่างง่ายๆ คือ มี นาย ก. ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด คนคนนี้จะจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย และไปเรียนต่อที่นี้ดำกับเพื่อนๆ ต่อมามีการสอบตำแหน่งปลัดอำเภอ นาย ก. สอบได้ที่ไม่ดี ก็เรียนต่อไป ส่วนคนที่เรียนดีต้องหยุดเรียนกลางคันเพื่อไปทำงาน เนื่องจากกรมการปกครองเรียกบรรจุ ได้รับเงินเดือนระดับปริญญาตรี นาย ก. เรียนจบปริญญาโท กรมการปกครองเรียกบรรจุเข้าทำงาน ได้รับเงินเดือนในระดับปริญญาโท แซงเพื่อนที่สอบได้ที่ดีกว่าไป

สมัยต่อมา นาย ก. ได้เป็นปลัดอำเภอ และมาเป็นลูกน้องผม ลูกน้องมีหลายคน บางคนก็ใกล้ชิดสนิทสนม ไปตีกอล์ฟด้วยกัน ก็ไม่ได้ดีเท่าไร นาย ก. คิดอีกจว่า ทำไมเพื่อนไปกับนาย นายไม่สนใจเรา เพราะเรามัวแต่นั่งทำงาน แต่ปัจจุบันก็ได้ดีเป็นผู้ว่าฯ ไปแล้ว แต่คนใกล้ชิดยังเป็น ซี 7 ซี 8 อยู่

แต่ไม่ว่าอะไรก็ตาม ผมมีสิ่งหนึ่งที่คิดเสมอว่าอะไรที่ได้มาในชีวิตดีทั้งหมด อยู่กับมัน แล้วทำงานให้สนุก ทำตรงนั้นให้ดีให้ได้ ดังที่เคยมีคนบอกว่า เราไม่สามารถเอาสองชั้นได้ แต่เราสามารถทำงานให้ดีได้ แล้วสองชั้นมันจะมาเอง และรางวัลแห่งชีวิตก็จะมา แต่ต้องทำปัจจุบันนี้ให้ดีที่สุด อย่าไปเกี่ยงว่าต้องรอให้ถึงตำแหน่งนี้ก่อนแล้วค่อยทำ มันก็จะไม่ทันได้ไปอยู่ หรือไปอยู่แล้ว ก็อาจไม่ได้ทำก็เป็นได้

ดังนั้น จึงไม่อยากจะให้เราได้คิดหวังแต่ในสิ่งที่เป็นปัจจัยภายนอกอย่างเดียว เพราะท้ายที่สุดแล้วก็คือ “**สัพเพ ธรรมา นาลัง อภินิเวสาย**” ให้คิดว่าโลกเราอายุ 4,000 ล้านปี และ

เราอายุ 100 ปี ตาย เมื่อเทียบกับอายุของโลก ถ้าเป็นแสงก็แวบเดียวแล้วก็หายไป โลกวันหนึ่งก็จะต้องแตก ต้องสูญสิ้นไปเช่นกัน

เพราะฉะนั้น อย่าไปสะสมอะไรมาก อย่ารักมาก เกินไป เกลียดมากเกินไป หวังมากเกินไป ความอยากได้ใคร่ดี ที่จะเติบโตขึ้นไปไม่ใช่เรื่องผิด แต่ต้องทำให้พองาม หวังว่าทุกคนคงโชคดี อย่างน้อยก็ต้องได้หนึ่งขั้น และถ้าเงินเดือนเต็มแล้วก็จะได้เป็นเปอร์เซ็นต์ ชีวิตต้องดีแน่

ΩΩΩΩΩΩΩΩ